

Teoretyczny wymiar bezpieczeństwa narodowego

dr Magdalena Dalecka–Zaborowska
Katedra Zarządzania Strategicznego i Marketingu

POJĘCIE BEZPIECZEŃSTWA I JEGO RODZAJE

Bezpieczeństwo jest kategorią występującą w wielu dyscyplinach naukowych (politologii, nauce o stosunkach międzynarodowych, prawie, ekonomii, socjologii, historii, psychologii, nauce o państwie, itd.).

TRADYCYJNE POJĘCIE BEZPIECZEŃSTWA

SINE (ŁAC.)

– bez

CURA (ŁAC.)

– zmartwienie, strach, obawa

BEZPIECZEŃSTWO

||

BRAK ZAGROŻENIA

+

POCZUCIE PEWNOŚCI

TRADYCYJNE POJĘCIE BEZPIECZEŃSTWA

Postrzeganie stanu bezpieczeństwa może przybrać wg Daniela Frei następujące postacie:

- Stanu braku bezpieczeństwa;
- Stanu obsesji;
- Stanu fałszywego bezpieczeństwa;
- Stanu bezpieczeństwa.

PIRAMIDA POTRZEB MASŁOWA

BEZPIECZEŃSTWO

K R Y T E R I A

PODMIOTOWE

- JEDNOSTKOWE
- LOKALNE
- NARODOWE
- MIĘDZYNARODOWE
- GLOBALNE

PRZEDMIOTOWE

- MILITARNE
- POLITYCZNE
- EKONOMICZNE
- KULTUROWE
- SPOŁECZNE

PRZESTRZENNE

- MIEJSCOWE
- LOKALNE
- SUBREGIONALNE
- REGIONALNE

ZNACZENIA

- STAN
- POCZUCIE
- PROCES
- CEL
- WARTOŚĆ
- POTRZEBA
- STRUKTURA
- ORGANIZACJA

SKŁADNIKÓW

- NEGATYWNE
(TYLKO PRZETRWANIE)
- POZYTYWNE
(PRZETRWANIE
I SWOBODA ROZWOJU)

OBSZARU ORGANIZACJI

- WEWNĘTRZNE
- ZEWNĘTRZNE

TRADYCYJNE POJĘCIE BEZPIECZEŃSTWA

- **Proces**, w którym stan bezpieczeństwa i jego organizacja podlegają dynamicznym zmianom zależnym od naturalnych uwarunkowań bezpieczeństwa;
- Ciągła działalność jednostek, społeczności lokalnych, państw oraz organizacji międzynarodowych w tworzeniu pożądanego **stanu bezpieczeństwa**.

TRADYCYJNE UJĘCIE OBRONY NARODOWEJ

ZAGROŻENIE WOJENNE

SYSTEM OBRONNOŚCI PAŃSTWA

**PODSYSTEM
KIEROWANIA
OBRONNOŚCIĄ:**

- Parlament
- Prezydent
- Premier (Rada Ministrów)
- Ministrowie
- Organa dowodzenia SZ
- Wojewodowie
- Samorządy terytorialne

SIŁY ZBROJNE

**UKŁAD
POZAMILITARNY**

**Ogniwa ochrony
państwa i ludności**

**Ogniwa gospodarczo
– obronne**

**Ogniwa polityczne
i społeczne**

TRADYCYJNE POJĘCIE BEZPIECZEŃSTWA

- Naczelna potrzeba oraz wartość człowieka i grup społecznych, a zarazem ich najważniejszy cel;
- Pierwotna, egzystencjalna potrzeba jednostek, grup społecznych oraz państw;
- Wartości w wymiarze: przetrwania, integralności, niezawisłości, bezpieczeństwa rozwoju.

SYSTEM BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO RP

**SYSTEM BEZPIECZEŃSTWA
NARODOWEGO RP**


```
graph TD; A[SYSTEM BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO RP] --> B[PODSYSTEM KIEROWANIA BEZPIECZEŃSTWEM NARODOWYM]; A --> C[PODSYSTEMY WYKONAWCZE];
```

**PODSYSTEM
KIEROWANIA
BEZPIECZEŃSTWEM
NARODOWYM**

**PODSYSTEMY
WYKONAWCZE**

WSPÓŁCZESNE POJĘCIE BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO

- Tworzone przez cały naród (państwo) każdego dnia, chroniąc swe wartości oraz interesy narodowe i broniąc ich przed zagrożeniami militarnymi i niemilitarnymi, a także tworząc sprzyjające tym interesom warunki w środowisku międzynarodowym.

WSPÓŁCZESNE POJĘCIE BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO

- Stan i proces równowagi między zagrożeniami wywołanymi możliwością zaistnienia konfliktu a potencjałem obronnym;
- Nie tylko ochrona narodu i terytorium przed napaścią fizyczną, lecz także ochrona interesów ekonomicznych i politycznych, których utrata zagroziłaby żywotności i podstawową wartością państwa;

WSPÓŁCZESNE POJĘCIE BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO

- Stan i proces będący wynikiem odpowiednio zorganizowanej obrony i ochrony przed zagrożeniami zewnętrznymi i wewnętrznymi, określany stosunkiem potencjału obronnego do skali zagrożeń;
- **Bezpieczeństwo narodowe = bezpieczeństwo państwa**
- Wpływ czynników zewnętrznych i wewnętrznych pozwala na odwołanie bezpieczeństwa narodowego do **bezpieczeństwa zewnętrznego i wewnętrznego.**

POJĘCIE BEZPIECZEŃSTWA ZEWNĘTRZNEGO I WEWNĘTRZNEGO

- **Bezpieczeństwo zewnętrzne** – to stan i proces równowagi pomiędzy zagrożeniami wywołanymi czynnikami zewnętrznymi: użycie sił zbrojnych, terroryzm międzynarodowy, proliferacja BMR, reżimy autorytarne, niekontrolowane migracje itp. a potencjałem obronnym państwa;
- **Bezpieczeństwo wewnętrzne** – to stan i proces równowagi pomiędzy zagrożeniami wywołanymi czynnikami wewnętrznymi: klęska żywiołowa, niepokoje społeczne, przestępczość zorganizowana i pospolita, terroryzm, degradacja środowiska naturalnego itp. a zdolnościami państwa do ochrony jego wartości.

POJĘCIE BEZPIECZEŃSTWA WEWNĘTRZNEGO

- **Bezpieczeństwo wewnętrzne** to stan struktur społecznych, politycznych i ekonomicznych zaspokajający aspiracje państwa i jego obywateli lub pozytywny i pożądany stan wewnątrz państwa, gwarantujący jego istnienie i prawidłowy rozwój.
- **Bezpieczeństwo wewnętrzne** rzeczywisty stan stabilności wewnętrznej, który odzwierciedla brak lub występowanie jakichkolwiek zagrożeń w normalnym funkcjonowaniu organów państwa oraz chroniony przez to państwo tryb życia obywateli.

POJĘCIE BEZPIECZEŃSTWA WEWNĘTRZNEGO

- **Bezpieczeństwo wewnętrzne** – taki stan polityczno-administracyjny państwa, który gwarantuje jego obywatelom brak zagrożenia dla jego funkcjonowania, zapewnia spokój, poszanowanie porządku publicznego i interesu publicznego, ochronę społeczności i każdego obywatela;

PORZĄDEK PUBLICZNY A BEZPIECZEŃSTWO WEWNĘTRZNE

- **Porządek publiczny** - faktycznie istniejący układ stosunków społecznych, uregulowanych przez zespół norm prawnych i innych społecznie akceptowanych, gwarantujących niezakłócone i niekonfliktowe funkcjonowanie jednostek w społeczeństwie;

PORZĄDEK PUBLICZNY A BEZPIECZEŃSTWO WEWNĘTRZNE

- **Interes publiczny** – interes wszystkich ludzi żyjących w ramach politycznie zorganizowanej wspólnoty gdzie zapewniona jest realizacja określonych legitymizowanych interesów ogółu, prawnie ujętych w konkretnej postaci, z poszanowaniem wolności jednostki jako niezbywalnej części dobra publicznego;

INSTYTUCJE BEZPIECZEŃSTWA WEWNĘTRZNEGO

- wyspecjalizowane organy państwowe, z prawem do tajnego zbierania informacji niejawnych, w szczególności dotyczących obywatela, instytucji państwowych, samorządowych, prywatnych i międzynarodowych oraz państw trzecich;
- instytucje te zajmują się bezpieczeństwem wewnętrznym państwa, utrzymywaniem porządku publicznego, mają uprawnienia policyjne, służb ochrony państwa czy służb specjalnych/tajnych;

BEZPIECZEŃSTWO WEWNĘTRZNE :

- porządek konstytucyjny,
- bezpieczeństwo powszechne,
- bezpieczeństwo i porządek publiczny

PORZĄDEK KONSTYTUCYJNY

część systemu bezpieczeństwa wewnętrznego państwa opartego na konstytucji oraz wydanych na jej podstawie przepisach prawa powszechnie obowiązującego, będąca zbiorem podmiotów – organów władzy publicznej i instytucji państwowych, których zadania koncentrują się na ochronie organizacji państwa. Będą to:

- Sejm i Senat;
- Prezydent RP i Rada Ministrów;
- sądy i trybunały.

BEZPIECZEŃSTWO POWSZECHNE

zbiór organów władzy i administracji publicznej, metod oraz sposobów działania związanych z ochroną życia i zdrowia obywateli oraz majątku narodowego przed skutkami klęsk żywiołowych i katastrof technicznych. Wiodącą rolę pełnią:

- MSWiA, Komendant PSP;
- KSRG.

BEZPIECZEŃSTWO I PORZĄDEK PUBLICZNY

część systemu bezpieczeństwa wewnętrznego państwa stanowiąca zbiór organów władzy i administracji publicznej, metod oraz sposobów działania związanych z ochroną życia i zdrowia obywateli, majątku narodowego przed bezprawnym działaniem. Wiodące części to:

- MSWiA;
- Komendant Główny Policji.

SPRAWY (BEZPIECZEŃSTWO) WEWNĘTRZNE:

- ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego;
- ochrony granicy państwa, kontroli ruchu granicznego i cudzoziemców oraz koordynacji działań związanych z polityką migracyjną państwa;
- zarządzania kryzysowego;
- obrony cywilnej;
- ochrony przeciwpożarowej;
- nadzoru nad ratownictwem górskim i wodnym;
- obywatelstwa;
- ewidencji ludności, dowodów osobistych i paszportów, w zakresie ustalonym w ustawach;
- rejestracji stanu cywilnego w zakresie ustalonym w ustawie oraz zmiany imion i nazwisk.

POJĘCIE STRATEGII

- **Strategia bezpieczeństwa narodowego** – wybór, dokonany na podstawie wiedzy i analizy strategicznej, środków właściwych i koniecznych, a będących w dyspozycji państwa do osiągnięcia celów i realizacji zadań określonych przez politykę bezpieczeństwa;
- **Istota strategii** – określenie priorytetów, czyli dokonywanie trudnych wyborów.

POJĘCIE STRATEGII

- **Zadanie strategii** – osiągnięcie celów ustalonych przez politykę, przy jak najlepszym wykorzystaniu posiadanych środków;
- **Źródło wiarygodności strategii** opiera się na tezie A. Hamiltona: „jedynym źródłem mądrości jest doświadczenie; w polityce nie ma miejsca na eksperymenty, nie ma mowy o szczęściu na próbę”;

ŚRODKI STRATEGII BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO

- **Powszechna ochrona i obrona narodowa** - taka, która dla stałej ochrony i obrony w sytuacjach zagrożeń wartości i interesów duchowych, kulturowych, politycznych, ekonomicznych i państwowych, przygotowuje i wykorzystuje wszystkie zasoby ludzkie, duchowe, materialne i terytorialne państwa.

ŚRODKI POWSZECHNEJ OCHRONY I OBRONY NARODOWEJ

- **strukturalne** – organy władzy, służba graniczna, siły zbrojne oraz służby, inspekcje i straże (policja straż graniczna, pożarna);
- **funkcjonalne** – polityczne, gospodarcze, wojskowe, ekologiczne, normatywne i inne
- **środki powszechnie stosowane** w codziennej ochronie i zabezpieczaniu wartości i interesów narodowych (niemilitarne);
- **środki wojskowe** ostateczne, decydujące środki.

LITERATURA

J. Stańczyk, Współczesne pojmowanie bezpieczeństwa, ISP PAN, Warszawa 1996.

R. Jakubczak (red.), Obrona narodowa w tworzeniu bezpieczeństwa III RP, Podręcznik dla studentek i studentów, Bellona, Warszawa 2003.

R. Kuźniar i in., Bezpieczeństwo międzynarodowe, Scholar, Warszawa 2012.

E. Nowak, M. Nowak, Zarys teorii bezpieczeństwa narodowego, Zarządzanie bezpieczeństwem, Difin, Warszawa 2011.